

Groeilijnen verplichte remediëring Nederlands

Opzet en doel

Leerlingen die de extra taallessen Nederlands volgen, hebben nood aan bijkomende oefenkansen om hun Nederlands verder te ontwikkelen. Om hen zo doelgericht mogelijk te begeleiden, is het belangrijk hun noden in kaart te brengen en hen via gerichte acties verder te helpen.

Om je hierbij als leraar te ondersteunen, ontwikkelden we groeilijnen voor de volgende aspecten van taalontwikkeling:

- vlot en vloeiend lezen,
- lezen en luisteren,
- schrijven om te delen,
- schrijven om te leren/ notities nemen,
- mondeling taalgebruik: spreken,
- mondeling taalgebruik: interactie,
- ondersteuning en autonomie.

Voor elk van deze aspecten kan je de leerlingen inschalen binnen een **groeilijn**, zodat je zicht krijgt op hun volgende ontwikkelstappen. De **didactische tips** naast de groeilijnen bieden concrete handvatten om gericht te werken aan specifieke competenties en taalhandelingen zodat je leerlingen taalvaardiger worden. Per aspect zijn er vaak meerdere didactische tips in vaak oplopende moeilijkheid zodat je kan variëren en op maat van je leerlingen kan werken.

De taalontwikkeling van je leerlingen kan via deze groeilijnen in kaart gebracht worden. Bovendien kan deze visuele voorstelling ingezet worden om met leerlingen in gesprek te gaan over hun groei en de volgende te zetten stappen.

De didactische tips zijn bewust breed geformuleerd, zodat ze **schoolbreed** inzetbaar zijn. Het verdient aanbeveling om ze niet alleen **binnen de verplichte remediëring**, maar ook **binnen het reguliere curriculum** toe te passen. Op die manier krijgen leerlingen meer oefenkansen en wordt hun taalontwikkeling sterker ondersteund, waardoor het leerrendement sneller zichtbaar wordt.

Bronnen: groeilijnen

Het hoogste niveau van de groeilijnen sluit aan bij de doelen uit de leerplannen Nederlands voor de eerste graad van de A- en B-stroom. Omdat leerlingen hier ook binnen het reguliere lessenpakket naartoe werken, kozen we deze doelen als eindpunt van de groeilijnen.

De voorafgaande niveaus zijn geïnspireerd op de referentiekaders en leerplandoelen van het basisonderwijs.

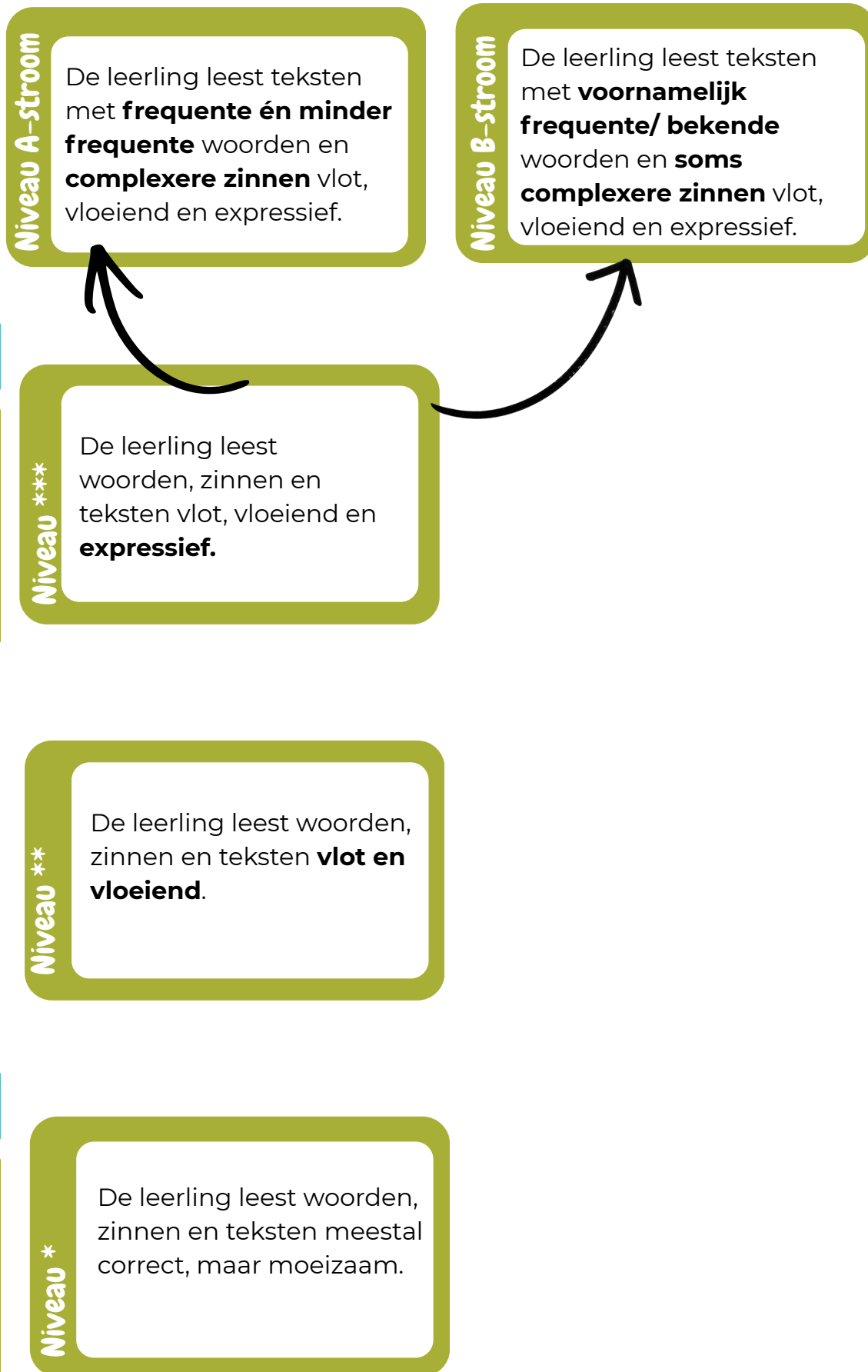
Bronnen: didactische tips

- Van Mieghem, N. *Lean back and Listen, aan de slag met de DILIT-methode*. Fons
- Trioen M, Casteleyn J. *Wat werkt in leesonderwijs aan laaggeletterde, anderstalige jongeren?* UAntwerpen
- Trioen M, Casteleyn J. *Wat werkt in schrijfonderwijs aan laaggeletterde, anderstalige jongeren?* UAntwerpen

Vlot en vloeiend lezen

Vlotheid en intonatie

Didactische tip 1: voor-koor-door lezen

Voorlezen

In de eerste fase leest de leerkracht of een goed lezende leerling woorden, zinnen of een tekst correct en vloeiend voor. De rest van de klas luistert actief naar het voorlezen. Van belang is dat leerlingen tijdens deze oefening met de ogen (en de vinger) actief volgen. Door de koppeling tussen 'horen' en 'zien' krijgen ze meer grip op het woordbeeld.

Koorlezen

De volgende stap is koorlezen. De woorden, zinnen of tekst die net voorgelezen werd(en), worden samen met de leerlingen hardop gelezen. De leerkracht leest in een vloeiend tempo zodat die de leerlingen als het ware meetrekt. Met koorlezen worden 'horen', 'zien' en 'spreken' aan elkaar gekoppeld. Het zorgt ervoor dat leerlingen steeds vloeiender leren lezen.

Zelf lezen (door)

Tijdens de derde fase lezen leerlingen in duo's hardop voor. Ze lezen bijvoorbeeld afwisselend een vijftal zinnen of een alinea. Uiteraard kunnen ze ook alleen hardop aan de slag. De leraar observeert intussen de verschillende duo's of leerlingen en stuurt bij waar nodig.

Didactische tip 2: echolezen

In functie van leesbegrip is expressie bij het lezen van belang: de leraar leest de tekst expressief voor, waarna de leerlingen de intonatie, het tempo en pauzes nabootsen.

Luisteren en lezen

Tekstbegrip

Niveau A-stroom

De leerling gebruikt zijn kennis en strategieën om een tekst te begrijpen en haalt er **het onderwerp, de hoofdpunten en relevante informatie uit als die minder expliciet aanwezig zijn.**

Niveau B-stroom

De leerling gebruikt zijn kennis en strategieën om een tekst te begrijpen en haalt er **het onderwerp, de hoofdpunten en relevante informatie uit als die expliciet aanwezig zijn.**

Niveau ***

De leerling gebruikt zijn kennis om een **gestructureerde tekst** te begrijpen en haalt er het **onderwerp** uit.

Niveau **

De leerling gebruikt zijn kennis om een **heel gestructureerde tekst** te begrijpen en haalt er een **voor hem vertrouwd onderwerp** uit.

Niveau *

De leerling haalt uit een tekst **voor hem bekende woorden en zeer eenvoudige zinnen.**

Onderwerp

Niveau A-stroom

De leerling leest/ beluistert teksten met een klemtoon op **nieuwe informatie en minder herhaling** of beluistert teksten met een **normaal tempo.**

Niveau B-stroom

De leerling leest/ beluistert teksten met een klemtoon op **beperkte nieuwe informatie** of beluistert teksten met een **vrij laag tempo.**

Niveau ***

De leerling leest/ beluistert teksten over **alledaagse onderwerpen** en met een evenwichtige verhouding tussen nieuwe en bekende informatie.

Niveau **

De leerling leest/ beluistert teksten over **eenvoudige, alledaagse onderwerpen** en met een evenwichtige verhouding tussen nieuwe en bekende informatie.

Niveau *

De leerling leest/ beluistert teksten die **heel dicht bij de eigen leefwereld** aansluiten.

Didactische tip 1: leun achterover en luister

Wil je je leerlingen meer informatie uit een luisteroefening laten halen, start dan je opdracht met de bovenstaande instructie. Je leerlingen hoeven op het eerste gezicht weinig inspanningen te leveren: terwijl jij als leraar een video laat zien of een verhaal laat beluisteren, vraag je je leerlingen om aandachtig te volgen.

- Na de eerste luisterbeurt **bespreken leerlingen met hun buur** wat ze gehoord hebben.
 - Als leraar observeer je, maar grijp je niet in.
- Wanneer het gesprek stilvalt, volgt een tweede luisterbeurt. Je leerlingen **maken aantekeningen** en wisselen via hun notities en kernwoorden nu opnieuw uit met hun buur.
- Voor de derde luisterbeurt **wisselen leerlingen van partner**. Ze gaan dieper in op de inhoud en gebruiken nieuwe woorden of structuren.
- Tot slot volgt een klassikale nabespreking of reconstructie van het fragment. Zo bouwen de leerlingen samen het verhaal of de boodschap op waarbij ze oog hebben voor samenhang.

Samenhang?

Om de samenhang te verduidelijken gebruiken de leerlingen telkens één van de volgende verbindingswoorden: maar, want, ook, eerst, dan, daarna, tot slot, dus, verder, ...

Tip

Ben je fan van deze werkvorm? Dan kan je die ook toepassen bij het lezen.

Luisteren en lezen

Tekstbegrip

Niveau A-stroom

De leerling gebruikt zijn kennis en strategieën om een tekst te begrijpen en haalt er **het onderwerp, de hoofdpunten en relevante informatie uit als die minder expliciet aanwezig zijn.**

Niveau B-stroom

De leerling gebruikt zijn kennis en strategieën om een tekst te begrijpen en haalt er **het onderwerp, de hoofdpunten en relevante informatie uit als die expliciet aanwezig zijn.**

Niveau ***

De leerling gebruikt zijn kennis om een **gestructureerde tekst** te begrijpen en haalt er het **onderwerp** uit.

Niveau **

De leerling gebruikt zijn kennis om een **heel gestructureerde tekst** te begrijpen en haalt er een **voor hem vertrouwd onderwerp** uit.

Niveau *

De leerling haalt uit een tekst **voor hem bekende woorden en zeer eenvoudige zinnen.**

Onderwerp

Niveau A-stroom

De leerling leest/ beluistert teksten met een klemtoon op **nieuwe informatie en minder herhaling** of beluistert teksten met een **normaal tempo.**

Niveau B-stroom

De leerling leest/ beluistert teksten met een klemtoon op **beperkte nieuwe informatie** of beluistert teksten met een **vrij laag tempo.**

Niveau ***

De leerling leest/ beluistert teksten over **alledaagse onderwerpen** en met een evenwichtige verhouding tussen nieuwe en bekende informatie.

Niveau **

De leerling leest/ beluistert teksten over **eenvoudige, alledaagse onderwerpen** en met een evenwichtige verhouding tussen nieuwe en bekende informatie.

Niveau *

De leerling leest/ beluistert teksten die **heel dicht bij de eigen leefwereld** aansluiten.

Didactische tip 2: informatie dubbelen

Wil je peilen naar het tekstbegrip van je leerlingen, dan kan je als hulpmiddel een dobbelsteen inzetten. Op voorhand deel je de tekst op in verschillende fragmenten.

Na een gelezen fragment laat je telkens een leerling dubbelen. Het aantal ogen bepaalt welke vraag hij precies moet beantwoorden. Gooit hij 1 oog, dan geeft hij aan over wie het fragment gaat, bij 2 ogen, benoemt hij *wat* er zich afspeelt, bij 3 ogen, *waar*, bij 4 ogen, *wanneer*, bij 5 ogen, *waarom* en bij 6 ogen beantwoordt hij de vraag *hoe* iets kon gebeuren.

Wordt meerdere keren hetzelfde aantal ogen gegooid, dan hoeft dit geen probleem te vormen: laat je leerling de info herhalen en (eventueel) aanvullen als er nog personages, plaatsen, ... zouden zijn.

Tips?

Daag je leerlingen uit door te vragen **waar ze de info in de tekst vonden.**

Bouw ook verder op hun antwoorden en pols naar wat er tussen de regels staat. Vermeldt de tekst expliciet een druk stationsplein vol winkels en terrasjes, dan kan je hierop voortbouwen om impliciete info uit een tekst te achterhalen en vragen of het om een stad of dorp gaat.

Aan het eind van de lees oefening vatten de leerlingen de relevante informatie op alle vragen samen en maken een onderscheid tussen expliciete en impliciete info.

Heb je nood aan differentiatie?

Deze werkvorm leent zich ook uitstekend voor kleinere groepen, waarbij je de klas in teams van 2 à 3 opsplijst. Centraal staat de vraag of de leerlingen dezelfde relevante info uit de tekst kunnen halen.

Lezen en luisteren

Tekstbegrip

Niveau A-stroom

De leerling gebruikt zijn kennis en strategieën om een tekst te begrijpen en haalt er **het onderwerp, de hoofdpunten en relevante informatie uit als die minder expliciet aanwezig zijn.**

Niveau B-stroom

De leerling gebruikt zijn kennis en strategieën om een tekst te begrijpen en haalt er **het onderwerp, de hoofdpunten en relevante informatie uit als die expliciet aanwezig zijn.**

Niveau ***

De leerling gebruikt zijn kennis om een **gestructureerde tekst** te begrijpen en haalt er het **onderwerp** uit.

Niveau **

De leerling gebruikt zijn kennis om een **heel gestructureerde tekst** te begrijpen en haalt er een **voor hem vertrouwd onderwerp** uit.

Niveau *

De leerling haalt uit een tekst **voor hem bekende woorden en zeer eenvoudige zinnen.**

Onderwerp

Niveau A-stroom

De leerling leest/ beluistert teksten met een klemtoon op **nieuwe informatie en minder herhaling** of beluistert teksten met een **normaal tempo.**

Niveau B-stroom

De leerling leest/ beluistert teksten met een klemtoon op **beperkte nieuwe informatie** of beluistert teksten met een **vrij laag tempo.**

Niveau ***

De leerling leest/ beluistert teksten over **alledaagse onderwerpen** en met een evenwichtige verhouding tussen nieuwe en bekende informatie.

Niveau **

De leerling leest/ beluistert teksten over **eenvoudige, alledaagse onderwerpen** en met een evenwichtige verhouding tussen nieuwe en bekende informatie.

Niveau *

De leerling leest/ beluistert teksten die **heel dicht bij de eigen leefwereld** aansluiten.

Didactische tip 3: bewijzen gezocht

Voor leerlingen is het vaak een uitdaging om te bepalen wat in een lees- of luisteroefening echt belangrijk is.

Wil je hen hierin ondersteunen, laat hen dan **in één zin vertellen waarover het fragment gaat**, zoals 'De tekst gaat over een watertekort'.

Gelukt? Laat hen vervolgens met **bewijsmateriaal** op de proppen komen. Ze zoeken m.a.w. in het volledige fragment woorden of zinsdelen, maar ook afbeeldingen die hun antwoord ondersteunen, zoals ...

- *droogte,*
- *minder regen,*
- *lege waterputten.*

Door eerst de hoofdzaak in één eenvoudige zin te formuleren en daarna bewijs te zoeken, leren leerlingen gericht lezen en luisteren. Ze ontdekken dat belangrijke informatie vaak wordt ondersteund door meerdere details. Dit helpt hen om teksten beter te begrijpen, samen te vatten en de kern van een boodschap te herkennen.

Heb je nood aan differentiatie?

Als leerlingen vastlopen dan kan je hen meerdere opties als onderwerp geven. Per optie gaan ze op zoek naar relevante woorden, afbeeldingen of zinsdelen. De lijst die hen het meest overtuigt of het eenvoudigst aangevuld kan worden, is beslist het onderwerp.

Schrijven om te delen

Taalniveau

Niveau A-stroom
De leerling schrijft **meer samenhangende teksten**, stemt zijn boodschap en de **lay-out** af op de lezer en het doel. Hij heeft aandacht voor **variatie in woordenschat, zinsbouw en voor leestekens en spelling**.

Niveau B-stroom
De leerling schrijft **vrij samenhangende** teksten, stemt zijn boodschap en de **lay-out** af op de lezer en het doel. Hij heeft **aandacht voor woordenschat, zinsbouw, leestekens en spelling**.

Niveau ***
De leerling schrijft duidelijke teksten, heeft **oog voor samenhang** en stemt de boodschap af op de lezer en het doel. Hij let op **gepaste woorden, zinsbouw, hoofdletters en leestekens**.

Niveau **
De leerling schrijft **leesbaar**, stemt de boodschap af op de lezer en het doel. Hij let op de **woordenschat, zinsbouw, hoofdletters en leestekens**.

Niveau *
De leerling schrijft **meestal leesbaar, met weinig samenhang** en gebruikt telkens **hoogfrequente woorden**.

Onderwerp/ genre

Niveau A-stroom
De leerling schrijft met **weinig herhalingen** over een concreet thema en kan de ideeën aanpassen aan **een grote waaier aan tekstsoorten**.

Niveau B-stroom
De leerling schrijft over een concreet thema en kan de ideeën aanpassen aan **meerdere tekstsoorten**.

Niveau ***
De leerling schrijft een tekst over **een concreet thema** met behulp van de tekstkenmerken.

Niveau **
De leerling schrijft een tekst over **een concreet en herkenbaar thema** met behulp van de tekstkenmerken.

Niveau *
De leerling schrijft **in spreektaal** een tekst **over eigen belevingen**.

Didactische tip 1: zinnen verlengen

Wil je je leerlingen stimuleren om langere zinnen te vormen en meer te focussen op een correcte zinsbouw en samenhang, geef dan eerst een korte zin op, bijvoorbeeld: 'Ik ga'.

Laat hen deze zin stap voor stap langer maken, oefen dit klassikaal:

- *Ik ga naar de winkel.*
- *Ik ga naar de winkel om taart.*
- *Ik ga op zondag naar de winkel om taart.*
- *Ik ga op zondag met de fiets naar de winkel om taart omdat mama jarig is.*

Als de opdracht duidelijk is, geef je nieuwe zinnen over uiteenlopende thema's op, je kan hierbij ook denken aan vakken als geschiedenis, aardrijkskunde. De leerlingen blijven stap voor stap werken. Voegen ze te veel zinsdelen tegelijk toe, dan is de kans op fouten in de zinsbouw groter.

Het klimaat in België is ...
Mensen wonen ...
In warme landen ...
Water ...
In de middeleeuwen werkten mensen ...
Samenwerken lukt ...

Heb je nood aan differentiatie?

Start met een heel korte zin, als 'Ik zie', en laat het lot mee beslissen. Geef twee leerlingen telkens één dobbelsteen en het aantal ogen bepaalt wat ze precies moeten toevoegen. Gooien ze 1 oog, dan voegen ze een voorwerp toe, bij 2 ogen, een plaats, bij 3 ogen, een tijdstip, bij 4 ogen, een frequentie (vaak, altijd, nooit, ...), bij 5 ogen, een reden en bij 6 ogen mogen ze zelf kiezen.

Schrijven om te delen

Taalniveau

Niveau A-stroom
De leerling schrijft **meer samenhangende teksten**, stemt zijn boodschap en de **lay-out** af op de lezer en het doel. Hij heeft aandacht voor **variatie in woordenschat, zinsbouw en voor leestekens en spelling**.

Niveau B-stroom
De leerling schrijft **vrij samenhangende** teksten, stemt zijn boodschap en de **lay-out** af op de lezer en het doel. Hij heeft **aandacht voor woordenschat, zinsbouw, leestekens en spelling**.

Niveau ***
De leerling schrijft duidelijke teksten, heeft **oog voor samenhang** en stemt de boodschap af op de lezer en het doel. Hij let op **gepaste woorden, zinsbouw, hoofdletters en leestekens**.

Niveau **
De leerling schrijft **leesbaar**, stemt de boodschap af op de lezer en het doel. Hij let op de **woordenschat, zinsbouw, hoofdletters en leestekens**.

Niveau *
De leerling schrijft **meestal leesbaar, met weinig samenhang** en gebruikt telkens **hoogfrequente woorden**.

Onderwerp/ genre

Niveau A-stroom
De leerling schrijft met **weinig herhalingen** over een concreet thema en kan de ideeën aanpassen aan **een grote waaier aan tekstsoorten**.

Niveau B-stroom
De leerling schrijft over een concreet thema en kan de ideeën aanpassen aan **meerdere tekstsoorten**.

Niveau ***
De leerling schrijft een tekst over **een concreet thema** met behulp van de tekstkenmerken.

Niveau **
De leerling schrijft een tekst over **een concreet en herkenbaar thema** met behulp van de tekstkenmerken.

Niveau *
De leerling schrijft **in spreektaal** een tekst **over eigen belevingen**.

Didactische tip 2: schrijven met taboes

Om taal te produceren is het belangrijk dat je leerlingen over een rijke woordenschat beschikken. Met deze werkvorm daag je hen uit om in korte schrijfoefeningen niet meteen het meest voor de hand liggende woord te gebruiken, maar te zoeken naar alternatieven.

Woorden verzamelen

Vertrek van een tiental heel beeldrijke illustraties, zoals een beeld van een bos, een piramide, een lieveheersbeestje, een vos, ... Laat je leerlingen hierbij naar minstens drie passende woorden, zoals voorwerpen, handelingen, kleuren, emoties, eigenschappen, zoeken. Die schrijf je op het bord.

Taboewoorden

Vervolgens noteren de leerlingen in duo's een correcte zin bij de illustraties, maar let op: ze mogen hiervoor de woorden die ze net opgesomd hebben, niet gebruiken. Ze moeten voor de taboewoorden op zoek naar een gepast alternatief. Hebben zij bij de piramide bijvoorbeeld piramide zelf, groot en Egypte gezegd, dan zijn mogelijke alternatieven ...

**Niet groot, wel enorm of eventueel gigantisch.
Niet Egypte, maar land in Noord-Afrika.
Niet piramide, maar graftombe, grafmonument.**

Gelukt? Laat je leerlingen dan hun zinnen voorlezen waarna hun klasgenoten de passende illustratie mogen raden.

Heb je nood aan differentiatie?

Laat leerlingen één doorlopend verhaal schrijven bij drie afbeeldingen naar keuze. Ook nu blijven de taboewoorden verboden. Als extra houvast kunnen leerlingen drie kaarten trekken uit verschillende stapels. Op de kaarten staan personen, zoals *een farao, een kind, een boswachter*, of problemen, zoals *verloor zijn stem, werd onzichtbaar, ...*

Schrijven om te delen

Taalniveau

Niveau A-stroom
De leerling schrijft **meer samenhangende teksten**, stemt zijn boodschap en de **lay-out** af op de lezer en het doel. Hij heeft aandacht voor **variatie in woordenschat, zinsbouw en voor leestekens en spelling**.

Niveau B-stroom
De leerling schrijft **vrij samenhangende** teksten, stemt zijn boodschap en de **lay-out** af op de lezer en het doel. Hij heeft **aandacht voor woordenschat, zinsbouw, leestekens en spelling**.

Niveau ***
De leerling schrijft duidelijke teksten, heeft **oog voor samenhang** en stemt de boodschap af op de lezer en het doel. Hij let op **gepaste woorden, zinsbouw, hoofdletters en leestekens**.

Niveau **
De leerling schrijft **leesbaar**, stemt de boodschap af op de lezer en het doel. Hij let op de **woordenschat, zinsbouw, hoofdletters en leestekens**.

Niveau *
De leerling schrijft **meestal leesbaar, met weinig samenhang** en gebruikt telkens **hoogfrequente woorden**.

Onderwerp/ genre

Niveau A-stroom
De leerling schrijft met **weinig herhalingen** over een concreet thema en kan de ideeën aanpassen aan **een grote waaier aan tekstsoorten**.

Niveau B-stroom
De leerling schrijft over een concreet thema en kan de ideeën aanpassen aan **meerdere tekstsoorten**.

Niveau ***
De leerling schrijft een tekst over **een concreet thema** met behulp van de tekstkenmerken.

Niveau **
De leerling schrijft een tekst over **een concreet en herkenbaar thema** met behulp van de tekstkenmerken.

Niveau *
De leerling schrijft **in spreektaal** een tekst **over eigen belevingen**.

Didactische tip 3: survivalgids

Voor leerlingen is het vaak niet zo moeilijk om aan te geven welk vak ze tof of net iets minder tof vinden, maar uitdagender is om te beschrijven **waarom**. Via deze werkvorm staan je leerlingen via een specifieke tekstsoort stil bij de belangrijkste aspecten van hun lievelingsvak.

Laat hen **een survivalgids** schrijven voor een nieuwe leerling die dit vak nog niet kent. In hun gids leggen ze hem gestructureerd uit wat hij leert, wat hij nodig heeft en welke woorden belangrijk zijn. Ze geven ook tips om het vak goed aan te pakken.

1 Welkom en missie

In een korte inleiding stellen ze het vak kort voor en noteren ze wat ze erin leren.

Welkom in deze survivalgids voor geschiedenis. In dit vak leer je over vroeger. Je leert wat er toen gebeurde, waarom en wat de gevolgen waren.

2 Benodigheden

In een volgende alinea noteren ze wat ze voor dit vak nodig hebben.

Voor geschiedenis heb je ... nodig.

3 Codewoorden

Naast benodigheden kunnen ze een vak ook pas begrijpen als ze de specifieke taal ervan kennen. In een lijstje nemen ze begrippen voor het vak op die ze kort toelichten.

Vb Bron, evolutie, oorzaak, ...

4 Stappenplan

Vervolgens leggen ze in korte stappen uit hoe ze als vakexpert te werk moeten gaan: wat doen ze beter wel en wat liever niet.

Vb Wees kritisch. Check meerdere bronnen. ...

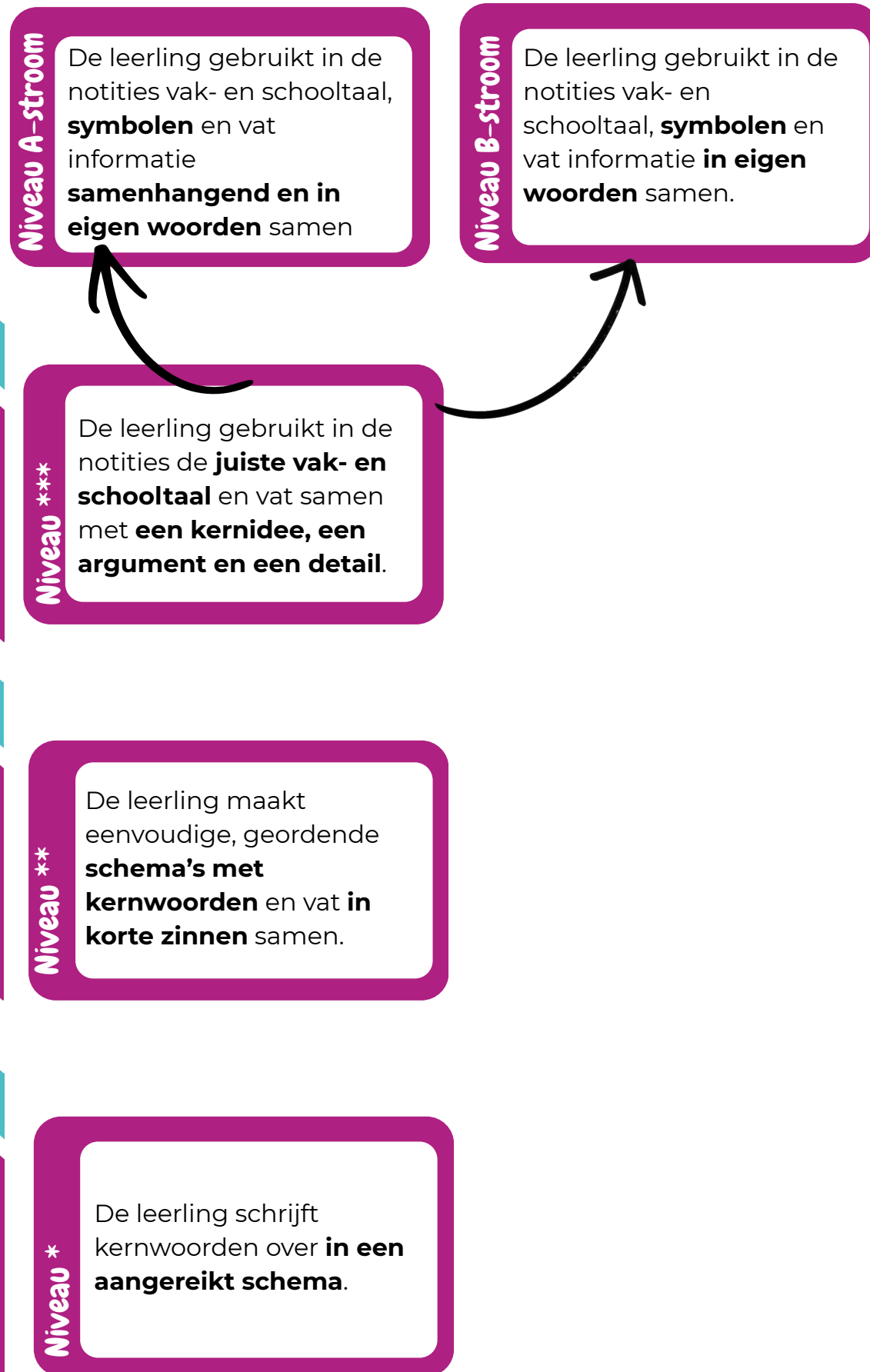
5 Gouden tip

Tot slot bedenken ze eventueel nog een gouden tip voor deze lessen.

Vb. Geloof niet meteen wat je ziet en leest.

Schrijven om te leren/ notities nemen

Complexiteit en structuur

Didactische tip 1: top 3 maken

Je leerlingen hebben allemaal hun eigen voorkeuren en smaken. Die kan je gebruiken om lijstjes te leren maken en hieraan een argument en een detail toe te voegen.

Leg hen de volgende onderwerpen voor, waaruit de leerlingen er één mogen kiezen.

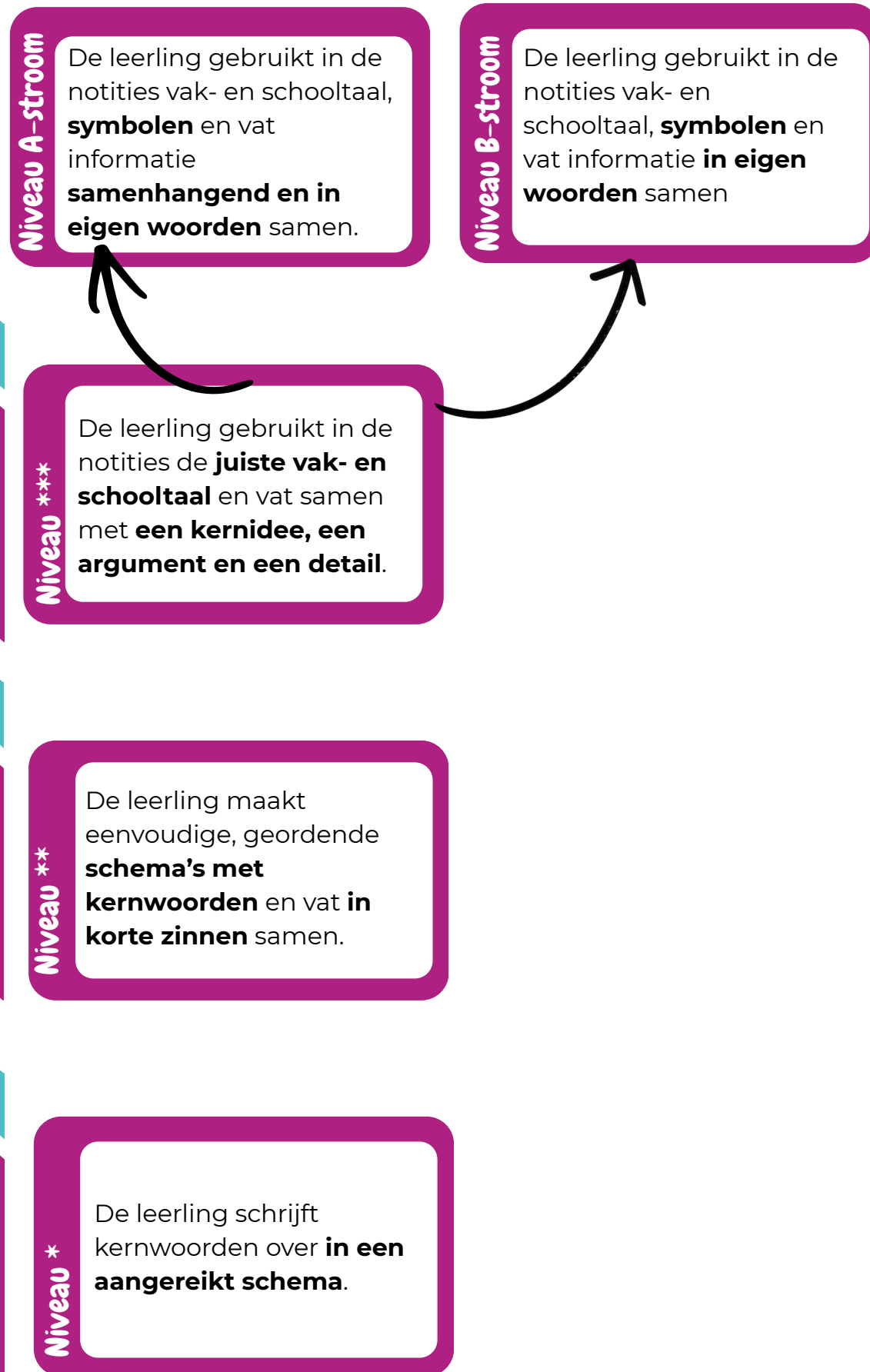
- Top 3 gezonde gewoontes
- Top 3 beroepen waarvoor je wiskunde nodig hebt
- Top 3 grappigste woorden in het Nederlands/ je moedertaal
- Top 3 excuses om te laat op school te zijn
- Top 3 engste dieren op aarde
- Top 3 uitvindingen die het leven beter maken
- Top 3 regels die belangrijk zijn op school
- Top 3 landen waar je zou willen wonen
- Top 3 belangrijkste personen in België

Over het gekozen onderwerp zoeken de leerlingen via het internet info op.

Ze kiezen uit de gevonden ideeën, zoals de gezonde gewoontes, hun favoriete voorstellen. Die schrijven ze in een top 3 en bij hun nummer 1 leggen ze via een argument en een detail uit waarom dit op de eerste plaats staat.

Schrijven om te leren/ notities nemen

Complexiteit en structuur

Didactische tip 2: brainpic

De methodes die we in de klas gebruiken, zijn heel visueel. De afbeeldingen en foto's die erin voorkomen, zijn vaak zorgvuldig gekozen en afgestemd op de leerstof en het publiek.

Laat je leerlingen één foto kiezen uit een les waarover ze binnenkort een toets hebben.

Via de vragen *wie, wat, waar, wanneer en waarom* analyseren ze het beeld. Per vraag noteren ze kernachtig wat ze nog weten of wat ze terugvinden in hun handboek of cursus.

Belangrijk:

- de leerlingen gebruiken zo veel mogelijk vaktaal,
- ze vermijden hier nog volledige zinnen, werken met kernwoorden.

Gelukt? Laat hen dan met die antwoorden een korte samenvatting schrijven, waarbij ze vertrekken van zinsstarters, als ...

- Deze foto gaat over/ toont ...
- De belangrijkste figuren/ personen zijn ...
- Je ziet (hoe) ...
- Het speelt zich af in ...
- Het gebeurt wanneer ...
- Het is belangrijk omdat ...

Mondeling taalgebruik: spreken

Taalniveau en expressie

Niveau A-stroom
De leerling spreekt helder en **vlot** en houdt bij zijn boodschap rekening met de luisteraar. Hij let op **gepaste woorden, zinnen, de uitspraak en de intonatie.**

Niveau B-stroom
De leerling spreekt helder en houdt bij zijn boodschap rekening met de luisteraar. Hij let op **gepaste woorden, zinnen, de uitspraak en de intonatie.**

Niveau ***
De leerling spreekt verstaanbaar en stemt de boodschap en de **expressie** af op de luisteraar en het doel. Hij let op **gepaste woorden, zinnen en de uitspraak.**

Niveau **
De leerling spreekt verstaanbaar, stemt de boodschap af op de luisteraar en het doel. Hij let op **de woordenschat, de zinsbouw en de uitspraak.**

Niveau *
De leerling brengt een boodschap over die weinig is afgestemd op de luisteraar en het doel. De leerling heeft **moeite** om **de juiste woorden en zinnen** te vinden.

Onderwerp/ genre

Niveau A-stroom
De leerling presenteert volgens een eenvoudige, **herkenbare** structuur en kan zijn ideeën, gedachten aanpassen aan **heel verschillende doelen.**

Niveau B-stroom
De leerling presenteert kort volgens **een eenvoudige structuur** en kan zijn ideeën, gedachten aanpassen **aan meerdere doelen.**

Niveau ***
De leerling formuleert zijn ideeën, gedachten en inzichten op een samenhangende en **onderbouwde** manier.

Niveau **
De leerling formuleert zijn ideeën, gedachten en inzichten op een **samenhangende** manier.

Niveau *
De leerling formuleert heel beknopt zijn ideeën, gedachten en inzichten op een **weinig samenhangende** manier.

Didactische tip: praat op maat

Je leerlingen hebben beslist al opgemerkt dat een leraar of een dokter andere woorden gebruikt dan hun vrienden of broers of zussen. Het lijkt er dan ook op dat er verschillende soorten 'Nederlands' bestaan.

Via deze opdracht leer je leerlingen om een boodschap aan te passen aan een publiek. Hoe ga je aan de slag?

Je vertrekt van enkele zinnen met heel specifieke woorden of schooltaalwoorden, die je in de les aangebracht hebt. De boodschap van deze zinnen moeten de leerlingen doorgeven aan vrienden, kleine broers of zussen, hun oma, ... Omdat de moeilijkere woorden niet passen in deze situaties, moeten ze op zoek naar een alternatief. Opgelet: ze mogen geen zinsdelen weglaten.

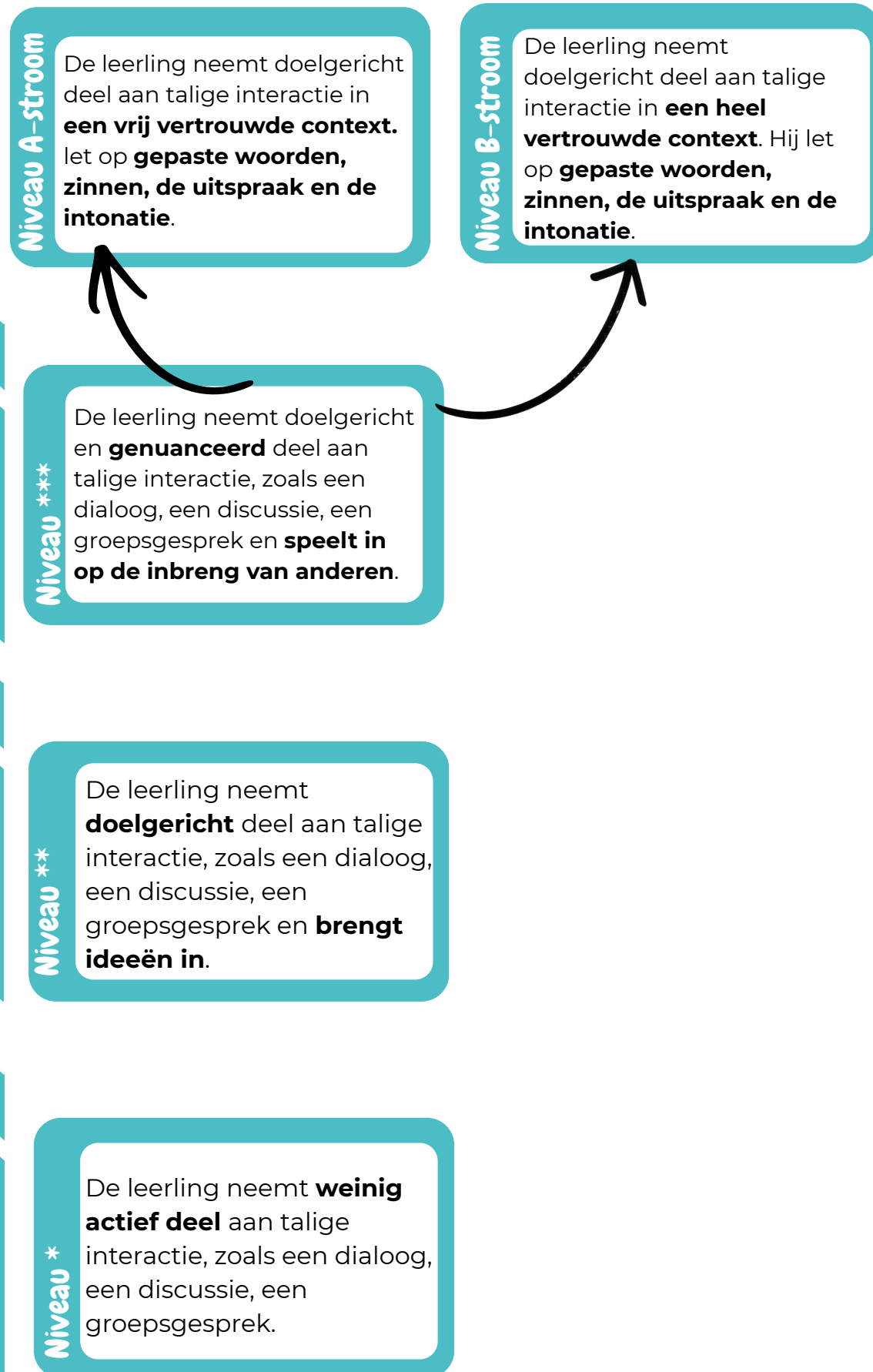
Maak je het graag wat actiever? Via de tool Picker Wheel kan je deze personen afbeelden op een rad. Je leerlingen draaien eraan en tot de persoon, bij wie het rad stopt, moeten ze zich richten.

Na vijftig lange minuten rondde de leerkracht de les af.
De juf constateerde dat niemand zijn huiswerk gemaakt had.
Tom beweert dat de hond zijn taak opgegeten had.
We kunnen concluderen dat de kat de vis heeft opgegeten.
Niemand kon verklaren waarom de stoel van de leraar verdwenen was.

Mondeling taalgebruik: interactie

Interactieniveau

Didactische tip: rare duo's

Wil je je leerlingen stimuleren om doelgericht op elkaar te reageren, dan kan je kiezen voor **een associatie-oefening**. Als uitgangspunt vertrek je van twee begrippen die op het eerste gezicht weinig met elkaar te maken hebben, zoals 'banaan' en 'batterij'.

De leerlingen gaan op zoek naar wat deze woorden met elkaar zou kunnen verbinden, dus naar de ontbrekende link tussen deze woorden, denk maar aan 'eten' 'en 'energie': een banaan eten we, dit eten geeft ons energie en ook een batterij geeft energie waardoor toestellen werken.

Je kan kiezen voor basiswoorden of termen uit andere contexten toevoegen.

wekker - kip
zand - klok
symmetrie - trein
zwaartekracht - appel
verdamping - douche
mondiaal - virus

Wanneer je twee woorden lanceert, dan geef je de leerlingen best even de tijd om na te denken of laat je hen per twee kort overleggen.

Een eerste leerling mag hierna een woord geven dat hij met één van de twee termen verbindt en hij legt kort uit waarom hij hiervoor kiest: "Ik kies voor eten, want een banaan kunnen we opeten", een tweede leerling maakt een link met het vorige antwoord 'eten' en een volgende vult weer aan zodat uiteindelijk banaan en batterij aan elkaar gelinkt kunnen worden.

Lezen/ luisteren

De leerling haalt kennis over een thema op, kan inschatten waarover een tekst zal gaan en kiest doelgericht strategieën om bij te sturen.

De leerling haalt zelf kennis over een thema op en stuurt zelf bij via relevante strategieën.

De leerling haalt in duo of in groep kennis over een thema op en stuurt bij via aangereikte strategieën, zoals herlezen, opnieuw beluisteren, herkennen van woorddelen.

De leerling steunt op de leraar om voorkennis op te halen en leest/ luistert pas verder wanneer een nieuwe term toegelicht werd.

Schrijven

De leerling gebruikt hulpmiddelen indien nodig, bekijkt kritisch het eigen werk en verbetert zelfstandig.

De leerling gebruikt zelf of na advies hulpmiddelen, herleest kritisch het eigen werk en verbetert via voldoende ondersteuning.

De leerling schrijft deels zelfstandig, maakt eenvoudige keuzes, bekijkt kritisch het eigen werk en verbetert op aanwijzen.

De leerling schrijft in duo via een stappenplan en zinsstarters een tekst.

De leerling schrijft een korte tekst over na modellering van de leraar.

Spreeken

De leerling gebruikt hulpmiddelen indien nodig, bekijkt kritisch het eigen werk, spreekt zonder schema en reageert vrij spontaan.

De leerling gebruikt zelf of na advies hulpmiddelen, bekijkt kritisch het eigen werk en spreekt zonder schema.

De leerling bereidt deels zelfstandig een opdracht voor en gebruikt tijdens het spreken een spiekbriefje met kernwoorden.

De leerling bereidt in duo een opdracht voor en gebruikt tijdens het spreken (een spreekkader met) zinsstarters.

De leerling volgt een voorbeeld van de leraar en zegt dit op.

Spreekdurf

De leerling spreekt alleen voor de hele groep of voor een andere groep of voor een onbekend publiek.

De leerling spreekt in duo voor de hele groep of spreekt voor een klein/ groter deel van de groep.

De leerling oefent in de klas met een buddy en spreekt alleen voor de leraar of laat een videoboodschap aan de hele groep zien.

De leerling spreekt alleen voor de leraar of neemt thuis een videoboodschap voor de leraar op.

Groeistappen ondersteuning/ autonomie

Om leerlingen te helpen groeien in het Nederlands is taalsteun noodzakelijk. Die ondersteuning verschilt van leerling tot leerling. Ze is dan ook niet gebonden aan een specifiek niveau, zoals bij de specifieke domeinen. Op elk niveau kan een leraar modelleren, kaders aanbieden, met de leerling in gesprek gaan over de opdracht. Bovendien kan een leerling voor een bepaald domein meer ondersteuning nodig hebben, dan voor een ander.

Via de volgende stappen kan je je leerlingen op een bepaalde trap situeren en bepalen welke volgende stappen nodig zijn om hen verder te laten groeien.